

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 13.11.2008
COM(2008) 782 végleges

ZÖLD KÖNYV

**EGY BIZTONSÁGOS, FENNTARTHATÓ ÉS VERSENYKÉPES EURÓPAI
ENERGIAHÁLÓZAT FELÉ**

{SEC(2008)2869}

ZÖLD KÖNYV

EGY BIZTONSÁGOS, FENNTARTHATÓ ÉS VERSENYKÉPES EURÓPAI ENERGIAHÁLÓZAT FELÉ

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Az európai hálózatfejlesztés jövőbeni prioritásai	4
2.1.	Új hangsúly az EU energiahálózati politikáján.....	4
2.2.	Az EU által az energiahálózati fejlesztés számára nyújtott támogatás	5
2.3.	Az energiahálózati projektek előtt álló közigazgatási és szabályozási korlátok.....	5
2.3.1.	Tervezési és engedélyezési eljárások.....	5
2.3.2.	Szabályozási keret.....	6
2.4.	Elmozdulás egy teljesen integrált és rugalmas európai energiahálózat felé	6
2.5.	Új prioritások kijelölése	7
3.	az energiahálózatfejlesztés új európai uniós koncepciója.....	8
3.1.	Az EU energiapolitikájának céljai	8
3.1.1.	A közvélemény megértésének és a szolidaritásnak az előmozdítása.....	8
3.1.2.	A „20-20-20” célkitűzés megvalósítása 2020-ig.....	8
3.1.3.	Innováció és új technológiák.....	9
3.1.4.	Nemzetközi energiahálózatok	10
3.2.	Egy teljesen összekötött európai energiahálózat.....	10
3.2.1.	Valódi belső energiapiac	10
3.2.2.	A régiók közötti dimenzió.....	11
3.2.3.	A tervezés új koncepciója	11
3.3.	A TEN-E program a biztonság és a szolidaritás szolgálatában.....	12
3.3.1.	A TEN-E iránymutatások felülvizsgálata	12
3.3.2.	A TEN-E program hatékonyságát növelő egyéb lehetőségek.....	13
3.3.3.	A TEN-E program és az EU egyéb pénzügyi eszközei közötti összhang.....	14
4.	Következtetés	15

Kérdések

1. BEVEZETÉS

Európa energiahálózatai olyan mindannyiunk számára nélkülözhetetlen ütőerek, amelyek az otthonaink, vállalkozásaink számára és a szabadidős tevékenységeinkhez szükséges energiát szállítják. Az Európai Unió energiapolitikája¹ a fenntartható, versenyképes és biztonságos energiaellátás biztosítása érdekében világos célokat² fogalmaz meg. A megújuló energiáról és az éghajlatváltozásról szóló 2008. januári csomag³ a megújuló energia és a kibocsátás csökkentés terén a tagállamokat nagyszabású célkitűzések mellett kötelezi el. Az EU azonban nem fogja nagyigényű céljait megvalósítani, ha energiahálózatai nem változnak meg jelentősen és gyorsan.

Európa energiahálózatai, tehát az infrastruktúra, amely a villamos energiát, a földgázt, a kőolajat és az egyéb tüzelőanyagokat a termelőtől a fogyasztóig szállítja, már előregedőben vannak. E hálózatok az olcsó és bőséges energiaellátás körülményei között kialakult hagyományos, fosszilis típusú tüzelőanyag-ellátásra és a nagy méretekben történő, központosított termelésre épülnek. A megfelelő hálózati kapcsolatok hiánya akadályozza a megújuló energiaforrásokba való befektetést és a decentralizált energiatermelést. A kibővített Európai Unió gyenge kelet-nyugat és dél-észak irányú hálózati összeköttetéseket örökölt. Ez megnehezíti az energia szabad áramlását az Európai Unióban, és néhány régiót az ellátási zavarokkal szemben sebezhetőbbé tesz. Mivel az energiainport szinte minden forgatókönyv szerint emelkedni fog, sürgősen szükség van új importútvonalakra, hogy az EU nagyobb rugalmassággal rendelkezzen az energiaellátás terén.

Az Európai Tanács, hangot adva azon széles körben elterjedt aggálynak, amely szerint kétséges, hogy az európai energiahálózatok képesek az európai állampolgárok számára szükséges energia szállítást biztosítani, 2008. október 16-án felkérte a Bizottságot, hogy erősítse meg és egészítse ki a kritikus infrastruktúrákat⁴.

A nemrégiben történt grúziai események is azt mutatják, hogy az energiaellátás biztonsága szempontjából kritikus időszakot élünk, és hogy az EU-nak fokoznia kell az e téren kifejtett erőfeszítéseit.

Mindig feltételeztük, hogy az energiahálózatok önfinanszírozóak lesznek. Ennek eléréséhez az előfeltétel egy világos és szilárd jogi keret megléte, amely ösztönzi a magánszektor beruházásait az energiatermelésben és az energiaátvitelben/szállításban. E keret megteremtése az energia- és éghajlatváltozási csomag, valamint a belső villamosenergia- és földgázpiac megvalósításáról szóló harmadik belső energiapiaci csomag⁵ egyik fő célkitűzése.

A harmadik belső energiapiaci csomag végrehajtása a hálózatok tervezésében jelentős változásokat fog bevezetni, beleértve a szétválasztásról, a szabályozó hatóságok együttműködéséről, illetve az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők új együttműködési hálózatáról szóló szabályokat, amelyek az energiahálózatok terén szükségszerűen ösztönözni fogják a beruházásokat, az együttműködést, a hatékonyságot és az innovációt.

¹ Európai energiapolitika, COM(2007) 1 végleges.

² Az üvegházhatást okozó gázkibocsátás 20 %-os csökkentése, a megújuló energiaforrásoknak az EU teljes energifogyasztásában elért 20 %-os részaránya, és az energiahatékonyság 20 %-os javítása 2020-ig.

³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/index_en.htm

⁴ http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/Applications/newsRoom/related.asp?BID=76&GRP=14127&LANG=1&cmsId=339.

⁵ http://ec.europa.eu/energy/electricity/package_2007/index_en.htm.

A biztonságos energiaellátás megteremtésével kapcsolatos kihívásokra és az európai energiahálózatokba való beruházási szükséglet nagyságrendjére⁶ tekintettel azonban az Európai Uniónak meg kell erősítenie az energiahálózatok fejlesztésével kapcsolatos politikáját. Az EU-nak például képesnek kell lennie arra, hogy közbelépjen, illetve közvetítsen olyan esetekben, amikor a közszféra és a magánszféra szereplői nem képesek egy kulcsfontosságú, Európai szinten is hatást gyakorló projektet előremozdítani. Az EU-nak felül kell vizsgálnia a finanszírozási keretét is – különösen a transzeurópai energiahálózatok (TEN-E) programot – annak érdekében, hogy az jobban szolgálja a szakpolitikai célokat, Továbbá a tervezési és engedélyezési nehézségekkel is foglalkoznia kell.

Ez a zöld könyv arra nézve keres válaszokat, hogy az EU hogyan tudná jobban előremozdítani az Európa számára szükséges új energiahálózatok ügyét úgy, hogy minden rendelkezésére álló eszközt, így különösen a TEN-E keretet, de más programot is felhasznál. Emellett a zöld könyv javaslatot tesz számos nagyszabású stratégia projektre is, amelyeket az EU támogathatna annak érdekében, hogy a valóban európai energiahálózat erősítse a szolidaritást és az energiaellátás biztonságát.

2. AZ EURÓPAI HÁLÓZATFEJLESZTÉS JÖVŐBENI PRIORÍTÁSAI

2.1. Új hangsúly az EU energiahálózati politikáján

A hálózati fejlesztés az energiapolitika fontos részét alkotja. Az EU hálózati politikájának súlypontja belső ellátásbiztonsági okok miatt a hálózati „lyukak betömésén” vagy a „szűk keresztmetszetek” okozta problémák megoldása volt. Ez valóban fontos terület, de a globális ellátásbiztonsági kihívásoknak való megfeleléshez, az új technológiák adta előnyök kihasználásához, az energiaforrások diverzifikációjához és az energiaválságok idején szükséges szolidaritás biztosításához nem elegendő. Az EU hálózati politikáját teljes mértékben hozzá kell igazítani az EU energiapolitikájához.

Amint arra az EU által kinevezett európai koordinátorok személyes jelentései⁷ is rámutatnak, az EU-nak kezdeményezőbb szerepet kellene vállalnia a stratégiai jelentőségű projektek előmozdítása terén. A TEN-E programot aktualizálni kell, hogy hatékonyabbá váljon az új energiapolitika, illetve annak a fenntarthatósággal, az ellátásbiztonsággal és a versenyképességgel kapcsolatos céljai szolgálatában.

Az energiahálózatok az EU külkapcsolatai szempontjából is fontosak. Az EU belső energiapiaca nem működne az energiainportot szolgáló vezetékek nélkül. Számos nemzetközi kezdeményezés, így például a stratégiai EU–Afrika partnerség, kiterjed az energiahálózatokba történő beruházásokra is.

⁶ Egy az UCTE által kiadott jelentés (Átviteli-hálózati fejlesztési terv, 2008. májusa) szerint a villamosenergia-hálózatnak az elkövetkező 5 évben 17 milliárd EUR, a villamosenergia- és földgáz-hálózatoknak pedig az elkövetkező 25 évben mintegy 300 milliárd EUR beruházásra van szüksége.

⁷ A koordinátorokat 2007 szeptemberében a következő négy, különösen összetett projekt élére nevezték ki: a Spanyolország és Franciaország közötti összeköttetés (Monti professzor), valamint a lengyel–litván (Mielczarski professzor) villamosenergia-összeköttetés, az északi-tengeri és balti-tengeri tengeri szélenergia-hálózat (Adamowitsch úr), és a déli földgáz-tranzitfolyosó (Van Aartsen úr). A koordinátorok jelentései megtalálhatók a http://ec.europa.eu/energy/energy_policy/index_en.htm internetcímen.

2.2. Az EU által az energiahálózati fejlesztés számára nyújtott támogatás

Az EK-Szerződés szerint a „Közösség hozzájárul a transzeurópai hálózatok létrehozatalához és fejlesztéséhez”, és a „Közösség fellépésének az a célja, hogy elősegítse a nemzeti hálózatok összekapcsolódását és átjárhatóságát, valamint a hálózatokhoz történő hozzáférést” (154. cikk). A transzeurópai energiahálózatok programja (TEN-E program) az EU fő energiapolitikai eszköze az energiahálózatok fejlesztésének támogatása terén. A TEN-E program eredetileg egy belső piaci eszköz volt, amely azon a feltételezésen alapult, hogy az energiaágazatban a befektetések terheit a piaci szereplők viselik, akik a költségeket továbbhárítják a fogyasztókra.

Az első TEN-E iránymutatásokat 1996-ban fogadták el, majd azokat ezt követően több ízben felülvizsgálták, így legutóbb 2006-ban. A TEN-E iránymutatások⁸ és a TEN rendelet⁹ szerint az EU a beruházásokat megelőző szakaszban megvalósíthatósági tanulmányokat finanszíroz a jegyzékben megállapított, és a tagállamok által meghatározott projektek esetében. A 2002–2006-os időszokról szóló jelentés e dokumentumot kíséri¹⁰. Egyértelmű, hogy a TEN-E program hatását és láthatóságát javítani kell.

Ez azt jelenti, hogy a TEN-E programot teljes mértékben összhangba kell hozni a 2007-es európai energiapolitikában meghatározott célokkal. Az iránymutatásokat is nagymértékben módosítani kell ahhoz, hogy a program hatékonyabbá váljék. A költségvetés kérdése kulcsfontosságú. Az alábbiakban kifejtjük a TEN-E program esetleges felülvizsgálatának néhány kérdését.

Az EU-nak javítania kell a különböző, hálózattal kapcsolatos intézkedések közötti összhangot is, és növelnie kell az infrastruktúra-beruházások különböző támogatási lehetőségeiből nyújtott finanszírozás hűzóerejét, beleértve a TEN-E programot, a strukturális alapokat és az Európai Beruházási Bankot.

2.3. Az energiahálózati projektek előtt álló közigazgatási és szabályozási korlátok

2.3.1. Tervezési és engedélyezési eljárások

A tervezési és közigazgatási engedélyezési eljárások a nemzeti szintű és a helyi tervezési szabályok közötti különbségek miatt az energiaprojektek kivitelezésében tapasztalható késedelmek leggyakoribb okai. A nagy infrastruktúra-projektek esetében a harmonizáltabb megközelítés valószínűleg kedvezően hatna a jóváhagyások és az engedélyek megadására. Az EU azonban a földhasználat tervezése terén nem rendelkezik hatáskörrel.

További nehézséget jelent a „de nem az én kertemben” (angol rövidítése: NIMBY) típusú hozzáállás, amelynek következtében az európai érdeket helyi szinten nem ismerik el. A vezetékek felszín alá helyezése lenne erre az egyik megoldás, de ennek megvalósítását a magas költségek akadályozzák.

A tájékoztatás hiánya és a koordináció elégtelensége szintén helyi ellenálláshoz vezet még az értékes projektekkel szemben is.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1364/2006/EK határozata (2006. szeptember 6.) a transzeurópai energiahálózatokra vonatkozó iránymutatások megállapításáról és a 96/391/EK és az 1229/2003/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 262., 2006.9.22.

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 680/2007/EK rendelete (2007. június 20.) a transzeurópai közlekedési és energiahálózatok területén történő közösségi pénzügyi támogatás nyújtásának általános szabályairól, HL L 162/1., 2007.6.22.

¹⁰ A transzeurópai energiahálózatok program 2002–2006 közötti időszakban történő végrehajtásáról, COM82008) 743.

Sajátos projektekhez sajátos megközelítés: az EU európai koordinátort nevez ki a Franciaország és a Spanyolország közötti villamosenergia-összeköttetési projekt irányítására.

A francia és a spanyol villamosenergia-hálózat közötti összeköttetések bővítésére irányuló tervek kivitelezésében tapasztalható lassú előrehaladásra felfigyelve az EU 2007 szeptemberében külön koordinátort nevezett ki, hogy segítsen közvetíteni a két fél között. Ez a projekt az érintett tagállamok és az EU egésze számára prioritást élvező rendszerösszekötő. A koordinátornak sikerült minden fél számára elfogadható kompromisszumos megoldást találni, amelyet Spanyolország és Franciaország kormány-, illetve államfői is elfogadtak. Ez az eset mutatja, hogy az EU képes előremozdítani az európai hálózatok létrehozását azzal, hogy segíti a feleket olyan kompromisszumos megoldás megtalálásában, amely figyelembe veszi a helyi lakosság kívánságait, ugyanakkor megfelel az ellátásbiztonsággal és a környezetvédelemmel kapcsolatos szempontoknak is és mindezt olyan költségteher mellett teszi, amelyet az elosztórendszer-üzemeltetők képesek viselni.

2.3.2. Szabályozási keret

A tervezett Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség (ACER) a rendszerüzemeltetők két új európai hálózatával (ENTSO-k) együtt a harmadik belső energiapiaci csomagban leírtak szerint segíteni fogja a fokozottabb együttműködést és az átláthatóságot a hálózat tervezése és üzemeltetése, valamint a kutatás és az innováció terén (lásd lentebb).

Mindazonáltal a határon átnyúló, illetve regionális projektek – különösen azok, amelyek több különböző energiarendszert fognak össze – sajátos problémát jelentenek.

Az energiapolitika kiemelt célkitűzéseire kapcsolódó, prioritást élvező projektek: tengeri szélenergia-hálózat létrehozása.

Az EU európai koordinátort nevezett az északi-tengeri és a balti-tengeri szélenergia-hálózatok a szárazföldi főhálózatba való bekapcsolását elősegítő összekötő vezetékek kiépítésének felügyeletére is. A fogyasztók által igényelt szélenergia szállítását azonban új hálózatok építése nélkül nem lehet megoldani. A tagállamok egymás között csak csekély mértékben folytatnak stratégiai tervezést, és nem megfelelő a közvéleménynek a párbeszédbe való bevonása sem. A koordinátori tapasztalatok azt mutatják, hogy a szélenergia-hálózatok a szárazföldi hálózatba bekapcsoló tengeri vezetékhálózat fejlesztésének lehetővé kell tennie az energiakereskedelmet és elő kell segítenie kell a kiegyenlítést is. Ezt csak az összes érintett tagállam, az átvitelrendszer-üzemeltetők és a szabályozó hatóságok, valamint a többi érintett fél – beleértve a nem kormányzati szervezeteket is – bevonásával lehet megvalósítani. A koordinátor 2008 júliusában mindezen szereplők összehívásával munkacsoportot szervezett azzal a céllal, hogy irányítsa ezt az igazán multinacionális folyamatot.

2.4. Elmozdulás egy teljesen integrált és rugalmas európai energiahálózat felé

A hálózat fő funkciója az, hogy az Európai Unió minden tagállamát összekösse, ezáltal lehetővé téve azt, hogy azok teljes mértékben részt vegyenek a belső energiapiacban. E célkitűzés jelentősége a két legutóbbi bővítés óta különösen megnövekedett, hiszen az új tagállamok vagy nincsenek, vagy elégtelenül vannak egymással és a korábbi tagállamokkal összekötve.

A hiányzó hálózati szakaszok megépítése: a lengyel–litván villamosenergia-összeköttetés.

Az átvitelrendszer-üzemeltetők és a két ország közigazgatása részvételével létrehozott közös szervezetek segítettek megoldani a Lengyelország és Litvánia átviteli rendszerének összekötésére irányuló Powerlink projekt kivitelezése során jelentkező nehézségeket. Az e projektért felelős európai koordinátor segítette az érintett átvitelrendszer-üzemeltetőket a LITPOL nevű közös vállalkozás létrehozásában, amely az összeköttetés előkészítő munkáit végezte. Az összeköttetés kettős hasznot hozhat: egyrészt a régió ellátásbiztonsága terén, hiszen áthidalja a balti államok és az EU többi része közötti hiányzó szakaszt, másrészt abban, hogy a tervezett litvániai atomerőmű előtt megnyitja a villamosenergia-export lehetőségét.

A villamosenergia-vezeték modernizálásának feladata az EU elsőszámú kiemelt céljává kell, hogy váljon annak érdekében, hogy a rendszer több elosztott villamosenergia-termelési egységet, valamint a jobb keresletszabályozást lehetővé tévő "intelligens" technológiákat fogadjon be, és hogy nagy mennyiségben vehessen fel megújuló forrásokból előállított villamos energiát a 2020 utáni időszakban is¹¹.

Lényeges annak biztosítása is, hogy a nagyobb számú, régiók közötti összeköttetésen keresztül az EU minden része részesedni tudjon az Unióban fejlesztés alatt álló új energiaforrásokból, így például a tengeri szélenergiából és a fényelektromosságból/koncentrált napenergiából.

Az import biztosítása szintén figyelmet igényel. Az európai fogyasztókat kiszolgáló főbb vezetékek közül néhány túlterhelt vagy karbantartást igényel. Új importútvonalakra is szükség lesz, nevezetesen Közép-Ázsiából és a Kaszpi-tengeri térségből, valamint a Közel-Keletről és Afrikából.

Az ellátás biztonsága: a közérdek indokoltta teheti az állami beavatkozást, ha a piac nem teljesít.

A déli gázfolyosóra – beleértve a Nabucco projektet is – kinevezett európai koordinátor felhívta a figyelmet egy, a hálózati tervezéssel és a kivitelezéssel kapcsolatban felmerülő alapvető nehézségre. Az új infrastruktúra-projektekkel járó politikai, biztonsági és nem üzleti jellegű kockázatok rendkívül riasztó hatással vannak az üzleti alapon működő társaságokra, amelyek nincsenek felkészülve arra, hogy vállalják az úttörő szereppel járó kockázatot. A versenypiacon az állami hatóságoknak továbbra is szerepet kell játszaniuk abban, hogy ösztönözzék a magántársaságokat az új „zöldmezős” projektekbe való beruházásra.

2.5. Új prioritások kijelölése

A 2008. október 15–16-i Európai Tanács adott némi iránymutatást az EU kiemelt hálózati céljaira vonatkozóan. A Bizottság az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálatának¹² keretében „Az Európai Unió cselekvési terve az energiaellátás biztonsága és az energiapolitikai szolidaritás terén” címmel közzétett közleményében konkrétabb példákat is felvázolt. Ezeket az alábbiakban fejtjük ki (Következtetések). E kiemelt célok előremozdításához azonban szükség lesz a politika és az eszközök újbóli összehangolására. Az alábbiakban felvetett kérdések több olyan megoldási lehetőségre mutatnak rá, amelyeket az EU egy koherensebb energiahálózati politika részeként kidolgozhat, amely teljes

¹¹ Az „intelligens” vezetéktechnológiákat és azok szerepét a 20-20-20-as célkitűzés megvalósításában az ELECTRA-jelentés tárgyalja. http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electra.htm. Lásd a „Az energiahatékonyság jelentette kihívás megválaszolása információs és kommunikációs technológiákkal” című közleményt is, COM(2008) 241. Megjelenés alatt: *Az európai elektronikai ipar szerepe a Közösség éghajlatváltozási cselekvési tervének, valamint a növekedési és foglalkoztatási stratégiájának a megvalósításában.*

¹² Az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálata, COM(2008) 744.

mértékben összhangban állna energia- és éghajlatváltozási céljaival és egyúttal segítené a prioritást élvező és az EU minden állampolgárát szolgáló projektek megvalósítását is.

3. AZ ENERGIAHÁLÓZATFEJLESZTÉS ÚJ EURÓPAI UNIÓS KONCEPCIÓJA

3.1. Az EU energiapolitikájának céljai

3.1.1. A közvélemény megértésének és a szolidaritásnak az előmozdítása

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak javítaniuk kell az energiahálózattal kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan nyújtott tájékoztatást és az állampolgárokkal folytatott párbeszédet, beleértve a TEN-E program szándékainak és céljainak az ismertetését, az energiaellátás terén a szolidaritás működéséről szóló felvilágosítást, és annak bemutatását, hogy az új hálózatok miképpen képesek fenntartható, biztonságos és versenyképes módon energiát szolgáltatni. E feladat megoldásába mind az állami, mind a magánszektort be kell vonni.

Az információhoz való hozzáférést javítani kell. A tagállamokkal, de más szereplőkkel is, a beruházási kérdések, különösen a villamosenergia-termelésbe való beruházás kérdéseinek rendszeres megbeszélésére van szükség. A Bizottság újra meg fogja vizsgálni, hogy a Bizottságnak a kőolaj-, a földgáz- és a villamosenergia-ágazatba irányuló befektetési projektekről történő tájékoztatásáról szóló 736/96/EK tanácsi rendelet e területen milyen hozzájárulást tehet. A Bizottság energiapiaci megfigyelőközpontja pedig kiegészítheti az így kapott információt.

3.1.2. A „20-20-20” célkitűzés megvalósítása 2020-ig¹³

A megújuló energiaforrásokról és az éghajlatváltozásról szóló új jogszabályok célkitűzéseit, beleértve a „20-20-20” célkitűzést, sürgősen be kell építeni az állami és a magánszektor hálózati terveibe és programjaiba.

Az EU-nak a nemzeti és regionális hatóságok, valamint a piaci szereplők teljes közreműködése mellett ki kell alakítania a megújuló energiaforrások hálózatba való integrálásának átfogó stratégiáját. A stratégiának foglalkoznia kell olyan kérdésekkel, mint az ellátási láncon belüli költségfelosztás, a pótkapacitás költsége, átviteli technológiák, a helyi és az európai vezetékek összekapcsolása, valamint a szabályozás egységessége. Az EU-nak, a tagállamoknak, a helyi és a regionális hatóságoknak bátorítaniuk és segíteniük kell a decentralizált energiatermelést, amely javítja az energiaellátás biztonságát és a regionális fejlődés számára fontos lehetőséget kínál, hiszen gazdasági növekedést és munkahelyeket teremt.

Az EU-nak elő kell mozdítania azokat a projekteket, amelyek a villamos energiát az energiaforrásokban gazdag területekről (pl. a tengerparti térségek szélenergiája és a földközi-tengeri térség napenergiája) oda szállítják, ahol arra a fogyasztóknak szüksége van. Ugyanakkor a helyi energiaforrások hatékonyabb és rugalmasabb felhasználása érdekében támogatni kell az új vezetéktechnológiákat, például az egyedi háztartások villamosenergia-termelését és a kapcsolt hő- és áramtermelést.

A tengeri szeleróművekből származó energia jelentős szerepet játszhat a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célkitűzések teljesítésében, valamint az ellátásbiztonság és a szolidaritás fokozásában. Egy európai léptékű tengeri vezetékrendszer és transzeurópai

¹³ Lásd a 2. lábjegyzetet

távvezetékrendszer szükséges ahhoz, hogy a szélenergiát teljesen rá lehessen kapcsolni az európai hálózatra. A Bizottság e zöld könyvvel együtt közleményt tesz közzé a tengeri szélenergiáról¹⁴.

A CO₂ elkülönítésének, szállításának és tárolásának a támogatása (CCS) következményekkel jár a hálózatok számára is. A CO₂ kibocsátási forrásait a tárolás helyszíneivel összekötő kiterjedt CO₂-vezetékekre van szükség. Az EU-nak meg kell fontolnia, hogy az e területen szükséges befektetések támogatásában milyen szerepet képes játszani, figyelembe véve a TEN-E programot is.

Ezzel kapcsolatban figyelembe kell venni az éghajlatváltozásnak Európa energiahálózatára gyakorolt hatását is, például az erőművek, a villamosenergia-vezetékek és a csővezetékek elhelyezkedésének kiválasztásakor.

3.1.3. *Innováció és új technológiák*

Az energiahálózati technológiákra a kutatási és a technológiai demonstrációs programokban nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Az európai tudományos köröket arra kell ösztönözni, hogy a megoldások kifejlesztésében teljes mértékben működjenek közre a magánszektornal. A 2020-ig tartó időszak legfontosabb technológiai kihívását egy olyan rugalmas, bőséges tárolási kapacitással rendelkező európai hálózat létrehozása jelenti, amely befogadja a megújuló energiára épülő villamosenergia-termelés különböző forrásait és a hagyományos termelési forrásokat is.

A villamosenergia-vezetékrendszerrel kapcsolatos európai ipari kezdeményezés az európai stratégiai energiotechnológiai terv¹⁵ kiemelt eleme, és kezdetben támogatását a hetedik kutatási és fejlesztési keretprogram fogja biztosítani. Néhány nagyszabású, az intelligens hálózati technológiák megvalósíthatóságát igazoló KTF- és demonstrációs projekt megadhatja a jobb, rugalmasabb és erősebb rendszerek gyors üzembe helyezéséhez szükséges lendületet, és elejét veheti a kevésbé hatékony infrastruktúra-befektetéseknek.

Az európai stratégiai energiotechnológiai terv fontos intézkedéseket tartalmaz a jövő hálózati fejlesztésével kapcsolatban is, így például a kis szén-dioxid-kibocsátású energiarendszerek felé való átmenet tervezésére irányuló fellépést. Egy másik, további kutatást igénylő kérdés az elektromos és a hálózatról tölthető hibrid gépjárművek hatása a villamosenergia-hálózatra.

Az EU-nak az alapvetően fontos tapasztalatok terjesztésére kell törekednie az EU egészében. Az EU eszközeit az új energiotechnológiák és az innovatív megoldások előmozdítása és fejlesztése érdekében hatékonyabban kell felhasználni, beleértve nemcsak az EU strukturális és a kohéziós alapjait és a KTF-keretprogramokat, hanem a versenyképességi és innovációs programot (az „Intelligens energia – Európa” elnevezésű program), valamint a javasolt európai energiakutatási szövetséget¹⁶ is. Emellett az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (ETI) 2009-ben közzé teszi első felhívását a tudományos és innovációs társulások (TIT-ek) beindítására, nevezetesen az éghajlatváltozással és a fenntartható energiával kapcsolatban. Az európai szabványügyi szervezetekkel való együttműködést szintén el kell mélyíteni, hiszen ezek hozzák létre az új technológiák piaci elterjedéséhez szükséges szabványokat.

¹⁴ Tengeri szélenergia, COM(2008) 736.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács által elfogadott európai stratégiai energiotechnológiai terv, COM(2007) 723.

¹⁶ Lásd a stratégiai energiotechnológiai tervet.

3.1.4. Nemzetközi energiahálózatok

Az EU ellátásbiztonságának szolgálatában álló, nemzetközi energiahálózatokkal kapcsolatos projektek szükségszerűen megkövetelik a harmadik országok kormányainak egyetértését. Fontos, hogy az EU nemzetközi együttműködési kerete különösen a beruházásban résztvevő magántársaságok által vállalt kötelezettségek és az európai bankok – például az EBB és az EBRD – által vállalt lehetséges garanciák számára a hosszú távú politikai keret biztosításával bátorítsa az ilyen projektek kialakítását.

A létező EU csoportosulásokat, így az energiabiztonsági kapcsolattartói hálózatot, a gázkoordinációs csoportot és az olajellátási csoportot fel lehetne használni az nemzetközi energiaprojektek egy korai szakaszban való megvitatására. Ez segíteni fog a tagállamok közötti szolidaritás megteremtésében, és előrejelzi a politikailag kényes kérdéseket.

Az importvezetékekkel kapcsolatos végső döntés üzleti ügy, amelyet az érintett tagállamokkal együtt kell meghozni. Néhány projekt esetében helyénvaló lehet harmadik országok számára politikai biztosítékot nyújtani arra nézve, hogy az EU kész hosszú távú energiapolitikai kapcsolatba lépni velük. Külön hangsúlyt kaphat az olyan beruházási projektek támogatása, amelyek esetében a magánbefektető a nem üzleti jellegű kockázatot túlságosan nagyra tartja.

Az EU-nak továbbra is munkálkodnia kell azon, hogy a harmadik országok eltérő szabályozási keretében meglévő különbségeket áthidalja, és meg kell fontolnia, hogy mi módon vegyen részt – már egy megfelelően korai szakaszban – a stratégiai projektekkel kapcsolatos nemzetközi szerződések koncepciójának megalkotásában annak érdekében, hogy biztosítsa azok összeegyeztethetőségét a közösségi vívmányokkal.

E szempontokat az EU külkapcsolatainak eszközeiben is tükröztetni kell. A nemzetközi szerződéseket fel lehetne felhasználni az EU piaccal kapcsolatot létesítő energetikai rendszerösszekötők, valamint a piaci és a politikai fejleményekről való korai tájékoztatásnyújtás megalapozásának előkészítésére. A nemzetközi kereskedelmi szerződéseket fel lehetne használni arra, hogy egyértelmű feltételeket és vitarendezési eljárásokat nyújtsanak az EU piacához való hozzáférést, illetve – fordítva is – a harmadik országok piacához való hozzáférést illetően.

Az EU és az energiaszállító-, illetve tranzitországok közötti kapcsolatok megfelelőbb gazdasági és jogi kerete segíteni fogja az energetikai infrastruktúrába irányuló magánbefektetések feltételeinek kiszámíthatóbbá és állandóbbá tételét.

3.2. Egy teljesen összekötött európai energiahálózat

3.2.1. Valódi belső energiapiac

A harmadik belső energiapiaci csomag végrehajtása erősíteni fogja az átviteli-/szállítási rendszer-üzemeltetők közötti, valamint az energiapiaci szabályozó hatóságok közötti együttműködést, lehetővé téve számukra azt, hogy átlátható és koherens, 10 évre szóló beruházási tervek alapján kijelöljék, mely rendszerösszekötők megépítése szükséges. A villamosenergia-ágazatban már történt némi előrelépés. A földgáz esetében gyorsabb előrehaladás szükséges a tervek végrehajtásában.

Az ENTSO-k és az ACER kiszélesíthetnék együttműködésüket a versenyt előmozdító jelenlegi tevékenységükön túlmenően egyéb területekre is, beleértve az ellátásbiztonságot, a kutatást és az innovációt, valamint a 20-20-20-as célkitűzés megvalósítását.

Az ENTSO-k és az ACER keretében megvalósuló együttműködésnek biztosítania kell a meglévő hálózatok optimális kihasználását, például a villamosenergia-vezetékek veszteségeinek csökkentésével és a hatékonyabb keresletoldali magatartásminták

ösztönzésével. Az együttműködésnek ki kell alakítania az új vezetékes infrastruktúra (például tengeri szélerőmű-hálózat vagy az „intelligens” vezetékek) díjszabásának rugalmasabb koncepcióját. Segítenie kell más beruházási akadályok elhárítását is, így a nemzeti átviteli-/szállítási rendszer-üzemeltetők részére a befektetések méltányos megtérülését kell biztosítania.

Az összehangolt tervezés során figyelembe kell venni a helyi „intelligens” vezetékek hálózatba való integrálásának következményeit, és azoknak az átviteli rendszer-üzemeltetők (nagyfeszültség), illetve az elosztó rendszer-üzemeltetők (kisfeszültség) ezzel kapcsolatos feladataira gyakorolt hatásukat.

3.2.2. *A régiók közötti dimenzió*

Az EU belső piacán a regionális (határokon átnyúló és több országot érintő) hálózatok az ellátásbiztonság és a szolidaritás szempontjából fontos szerepet játszanak és az első lépést jelentik a teljes mértékben összekötött belső energiapiac felé.

A hálózatok összekapcsolása – földgázágazat

A számos szállítási rendszer-üzemeltető által támogatott Új Európa Szállítási Rendszer (NETS) projekt igen ígéretes kezdeményezés a közép- és délkelet-európai földgáz hálózati rendszer-üzemeltetők integrálására, mivel egy regionális földgázpiac megteremtésének a lehetőségét hordozza magában. Egy ilyen piac megfelelő méretekkel bírna ahhoz, hogy vonzó legyen az új befektetések számára (ami az egyes nemzeti piacokról nem mondható el), és jelentősen csökkenthetné a működési és beruházási költségeket.

Egy másik előzetekintő, a hálózati irányítás és hálózati vagyon integrálását javítani képes kezdeményezés a néhány nagyobb földgázpiaci szereplő támogatását élvező európai szállítási rendszer-üzemeltető gondolata. Olyan független társaság fokozatos létrehozása a cél, amely az egész Európára kiterjedő egységes földgázszállítási hálózatot irányítaná. A hálózatok fokozatos egyesítése, feltéve hogy megszervezése a versenyjoggal összeegyeztethető módon történik, a földgáz társaságokat fokozottabban ösztönözné arra, hogy az új hálózati projektekbe beruházzanak.

Külön kezdeményezések szükségesek ahhoz, hogy segíteni lehessen az EU elszigeteltebb részeinek összeköttetését és az energia új formáinak a hálózatba való integrálását. A következő területeket lehetne politikai prioritásként kezelni: a balti-tengeri térség, a földközi-tengeri térség és Délkelet-Európa.

3.2.3. *A tervezés új koncepciója*

Az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy terjesszen elő a hálózati projektekkel kapcsolatos, a „jóváhagyási eljárások egyszerűsítésére irányuló javaslatokat”¹⁷. Ezt szem előtt tartva az európai prioritást élvező projekteket be kell illeszteni a nemzeti stratégiai tervekbe, valamint a szabályozó hatóságok és az átviteli-/szállítási rendszer-üzemeltetők jövőbeni kiemelt céljai közé. A tagállamoknak ezt követően meg kellene tenniük a szükséges lépéseket annak biztosítására, hogy az elfogadott ütemterv megvalósuljon. Ezt a TEN-E program keretében nyújtott támogatás feltételévé lehetne tenni.

Az eljárások és feltételek egységesebbé tétele segítene a stratégiai jelentőségű, határokon átnyúló projektek kivitelezésében, beleértve a tervezett menetrend megvalósítását is. Fontolóra kell venni, hogy külön hatáskör hiányában a nagyobb, határokon átnyúló energetikai projektek esetében az EU hogyan segíthetné a tervezési eljárások egyszerűsítését.

¹⁷ Elnökségi következtetések, Európai Tanács, 2007. március 8–9.

E kérdésekkel kapcsolatban az Európai Bizottságnak elő kell mozdítania az információ és a legjobban bevált gyakorlat cseréjét. Számos tagállam felülvizsgálja, vagy máris megreformálta a tervezésre vonatkozó szabályozását annak érdekében, hogy felgyorsítsa a fontos infrastruktúra-projektek végrehajtását.

Az EU környezetvédelmi szabályait a Bizottság által kiadott iránymutatások fényében helyesen kell értelmezni és alkalmazni. Az EU környezetvédelmi jogszabályainak tiszteletben tartása és az energiapolitikai célok megvalósítása egymást kölcsönösen segítheti.

Az EU koordinátorok tapasztalatai¹⁸ szerint a meglévő szabályok határain belül lehetőséget kell biztosítani a közigazgatási hatóságokhoz benyújtható fellebbezési lehetőségre olyankor, amikor egy, az EU szempontjából fontos projekttervezés késedelemmel néz szembe. Ha nemzeti szinten nem találunk megoldás, a Bizottság elemzést végezhet, vagy kinevezhet egy közvetítőt.

3.3. A TEN-E program a biztonság és a szolidaritás szolgálatában

3.3.1. A TEN-E iránymutatások felülvizsgálata

A TEN-E programot az ellátásbiztonságot, a versenyt, a környezetvédelmi és szolidaritással kapcsolatos célokat szolgáló fontos EU-projektek támogatásának hatékonyabb eszközévé kell tenni.

Az e zöld könyvre adott válaszoktól függően a Bizottság a következő módon szeretné felülvizsgálni a TEN-E iránymutatásokat:

1) A TEN-E program **célkitűzéseit** az európai energiapolitika fényében kell megállapítani (a 20-20-20-as célkitűzés, az ellátásbiztonság és a szolidaritás egymást kiegészítő céljai, fenntarthatóság és versenyképesség).

2) A TEN-E program **alkalmazási körének** ki kell terjednie az egész energiaszállítási hálózatra. A földgázszállításnak, beleértve az LNG-terminálokat és a földalatti tárolást is, valamint a villamosenergia-átviteli rendszernek a program fókuszában kell maradnia. Sürgősen fontolóra kell azonban venni az alkalmazási kör kiterjesztését a kőolajvezetékekre. A tengeri kőolajszállítás növekvő volumene komoly veszélyt jelent az ellátásra és a tengeri védelmi biztonságra. E zöld könyvet a Bizottság kőolaj-infrastruktúráról szóló szolgálati munkadokumentuma¹⁹ kíséri.

A TEN-E program alkalmazási körét ki lehetne terjeszteni az új technológiákhoz kapcsolódó szállítási infrastruktúrákra, kezdve a CCS-projektek keretében elkülönített szén-dioxid szállításával. További lehetőség a hálózatok biogázszállításra való átállítása a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés vagy a sűrített földgázzal működő gépjármű-alkalmazások érdekében.

A program rugalmasabbá tételére a hálózati fejlesztések fényében is szükség van, hiszen ezek mind az átviteli, mind az elosztóhálózatokat érintik, beleértve az „intelligens” hálózatokat is.

3) A TEN-E program **tervezésében** a piaci szempontoknak kell az irányító szerepet játszani, az ENTSO-k és az ACER hatáskörének világos meghatározása mellett. Az EU-nak aktív támogató és közvetítő szerepet kell játszania.

¹⁸ Lásd az Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság honlapját:
http://ec.europa.eu/ten/energy/coordinators/index_en.htm

¹⁹ Kőolaj-infrastruktúrák: Az EU területén lévő és az EU felé irányuló, már meglévő és tervezett kőolaj-infrastruktúrák értékelése, SEC(2008)2799.

4) A Bizottság elsőbbségi összekapcsolási tervében²⁰ javasolta a TEN-E program központi alkalmazási területének korlátozott számú stratégiai projektekre történő leszűkítését. Ennek megfelelően csak kis számú prioritást élvező projekt lehet, amelyek vagy határokon átnyúló projektek, vagy elszigetelt tagállamokat kötnek az európai hálózathoz, vagy több tagállamot szolgálnak ki (a gyakorlatban ez több egyedi projekt egyesítésével történik). Az alábbi következtetésekben megjelölt öt prioritást élvező terület példát szolgáltat arra, hogy az aktualizált TEN-E program milyen elsőbbségi projekteket támogathatna.

A TEN-E-projekteket be lehetne illeszteni a nemzeti infrastruktúra-fejlesztési tervekbe, és adott esetben az Európai Befektetési Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank kiemelt céljai közé is. A kedvezményezett tagállamok hozzájárulása szintén elvárható lehetne.

5) **Kísérő intézkedéseket** kell kidolgozni az információ terjesztése és a bevált gyakorlat projektek és tagállamok közötti cseréje érdekében.

6) Kivételesen, így a nagyszabású regionális projektek vagy harmadik ország bevonásával járó esetekben **európai koordinátort** lehetne kinevezni. Az új kinevezéseknél figyelembe kell venni az addig szerzett tapasztalatokat.

7) Fontos a finanszírozás kérdése. A TEN-E program 155 millió eurót biztosít mintegy 300 támogatásra jogosult projekt számára a 2007–2013-as időszakban (a 2000–2006-ra rendelkezésre álló 148 millió euróhoz képest), vagyis költségvetése többé-kevésbé állandó maradt, ami korlátozza a program hatását. Vitatható, hogy a piac komoly állami beavatkozás nélkül megteszi-e majd a közérdekű beruházásokat. Még ha törekszik is arra, hogy a meglévő eszközök határain belül javítsa a hatékonyságot, az EU-nak meg kell fontolnia, hogy milyen módon lehetne a TEN-E költségvetését növelni, nem utolsósorban annak érdekében, hogy bizonyos, nem üzleti jellegű célokat, így például az ellátásbiztonságot szolgáló beruházásokat támogasson.

Az EU-n kívüli projekteket illetően, meg kell találni annak a módját, hogy a rendelkezésre álló pénzügyi eszközöket teljes mértékben fel lehessen használni, mindezt teljes összhangban a belső eszközökkel, beleértve különösen a TEN-E alapokat. A jövőre nézve meg kell fontolni, hogy hogyan lehetne a meglévő TEN-E eszközöket új eszközzel, az **európai uniós energiabiztonsági és infrastruktúra-fejlesztési eszközzel** felváltani, és azt hogyan lehetne a legjobban összeilleszteni az EU külpolitikai pénzügyi eszközeivel. A Bizottság szeretné, ha a zöld könyvre tett észrevételekben kapcsolatban válaszokat kapna arra a kérdésre, hogy egy ilyen eszköznek milyen alkalmazási köre legyen és hogyan tudná a legjobban elősegíteni a belső és a külső kiadások közötti összhangot.

3.3.2. *A TEN-E program hatékonyságát növelő egyéb lehetőségek*

A más forrásokból származó támogatás súlyának növelése érdekében fejleszteni kell a nem pénzügyi támogatási eszközöket, például az elismert „EU” címke adományozását. Több erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy a TEN-program ösztönözze a finanszírozás más, különösen nemzetközi pénzügyi intézmények által nyújtott forrásainak rendelkezésre bocsátását.

Szinergiákat kell keresni az EU más hálózati tevékenységeivel, például a távközlési-, a szállítási és a környezetvédelmi infrastruktúrák területén (pl. a villamosenergia-vezetékeket összekapcsolva a szárazföldi közlekedési infrastruktúrákkal, így a vasúttal és a közutakkal).

²⁰ Elsőbbségi összekapcsolási terv, COM(2006) 846

Kérdés továbbá, hogy vajon az EU nyújtson-e támogatást olyan projektek számára, amelyek hozzájárulnak a **közérdekű (nem üzleti jellegű) célok** megvalósításához, például az EU ellátásbiztonságát segítő tartalék földgáz- vagy villamosenergia-kapacitás létrehozása, az új megújuló forrásokon alapuló villamosenergia-termelés hálózatba való bekapcsolását szolgáló összekötő, vagy a környezetvédelmi okok miatt felszín alatt lefektetett vezetékek. Ez olyan várakozást kelthet, hogy a többletköltségeket az EU-nak kell kompenzálnia, ami nem lenne lehetséges.

Az ellátás biztonsága: ha a közérdek állami beavatkozást tesz szükségessé

Egy, a piac által akkoriban szükségtelennek tartott vezeték ellátásbiztonsági okból való közfinanszírozásának kiemelkedő példája, az a kilencvenes évekbeli cseh döntés, hogy megépítik az Ingolstadt–Kralupy–Litvínov közötti IKL-kőolajvezetékét annak érdekében, hogy egy nyugati szállítási útvonalat is nyissanak a keleti szállítási útvonal mellett. Ez a vezeték ma a Mero elnevezésű, teljesen állami tulajdonban lévő társaság kezelésében van, amelynek bevételei fedezik a kölcsön kamatait és a tőketörlesztést. Ez a vezeték 2008 júliusa óta igen hasznos szerepet tölt be, amikor is a keleti útvonalon orosz nyersolajat szállító kereskedelmi egységek váratlanul lecsökkentették a cseh fogyasztók részére szolgáltatott ellátási mennyiséget.

További lehetőség az egyedi projektektől a hálózati fejlesztők előtt álló jelenlegi kihívásokra megoldást kereső **általános tanulmányok** felé való elmozdulás, például arról, hogyan lehetne megoldani a tengeri szélerőművek, illetve a napenergia széles körű hálózati bekötésével kapcsolatos kérdéseket, vagy hogyan lehet felhasználni az „intelligens” hálózatokat.

3.3.3. A TEN-E program és az EU egyéb pénzügyi eszközei közötti összhang

Az energiahálózat potenciális beruházóinak a pénzügyi források széles köréhez kell, hogy hozzáférésük legyen. A TEN-E programot ezért teljes mértékben hozzá kell igazítani és össze kell hangolni a többi nagyobb, az infrastruktúra-fejlesztésre hatást gyakorló EU-programmal, nevezetesen a strukturális és a kohéziós alapokkal, valamint a KTF-keretprogramokkal. Példaként említhető, hogy a kohéziós politika 675 millió eurót ruház be a TEN-E projektekbe a 2007–2013-as időszakban. Egy másik példa a 7. kutatási és fejlesztési keretprogram, amely 100 millió eurót ruház be a villamosenergia-hálózatba (2007–2009). Ezeket az eredményeket széles körben közzé kell tenni, hogy további kutatáshoz, demonstrációhoz és piaci befektetéshez vezessenek.

Fel kell tárni a külpolitikai eszközök – így az európai szomszédsági és partnerségi támogatási eszköz és a TEN-E program – fokozott összehangolásának lehetőségét, különösen a tranzitországok infrastruktúráinak támogatása érdekében.

A TEN-E program és az Európai Beruházási Bank, valamint az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank közötti együttműködést minden szinten tovább kell erősíteni. Fontolóra lehetne venni a TEN-E támogatás és az EBB fellépése közötti kapcsolat létrehozását. Továbbá mérlegelni lehetne az EIB égisze alatt működő alap létrehozását, amely részvényesi tőkét, kvázi saját tőkét és hasonló pénzügyi eszközöket biztosítana egyedi projektek számára

Másik lehetséges partner a Világbank lenne gyorsított hitelprogramjával (World Bank Accelerated Programmatic Loan), amely a jóváhagyást elnyerő országokban reformprogramokat finanszíroz.

4. KÖVETKEZTETÉS

Amint azt az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálatáról szóló bizottság közlemény²¹ megállapítja, és az itt kifejtettek szerint az EU nem lesz képes az éghajlatváltozási és energiapolitikai céljait teljesíteni új és továbbfejlesztett hálózatok nélkül. Az energiahálózatoknak fontosabb szerepet kell kapniuk az energiapolitika kialakítása és végrehajtása során, ugyanakkor az energiahálózatok tervezését politikai szinten jobban össze kell hangolni.

Az energiahálózatba való beruházás fő mozgatórugójának a belső piacnak kell lennie (amellyel kapcsolatban a harmadik jogalkotási csomagból származó előnyök jelenleg megvitatás alatt állnak), de az EU-nak aktív támogató szerepet kell játszania az európai energiaellátási biztonság számára egyértelműen fontos projektek esetében, beleértve a nemzetközi projekteket is.

Az európai energiahálózati fejlesztés fő uniós eszközt képező TEN-E programot nem a mai energetikai kihívások megoldására tervezték, és ezért nem igazodik megfelelőképpen az új európai energiapolitikához. Emellett nincs összhangban a belső piaci és az egyéb – például kutatáspolitikai és a külpolitikai – fejleményekkel sem. Költségvetése pedig egyáltalán nem megfelelő.

Az EU-nak új, a rendelkezésre álló eszközöket, így az aktualizált TEN-E programot is, magába foglaló stratégiai koncepciót kell kifejlesztenie azzal a céllal, hogy új **európai uniós energiabiztonsági és infrastruktúra-fejlesztési eszközt** hozzon létre, amelynek célja (i) a belső energiapiac megvalósítása, (ii) a hálózat fejlesztésének biztosítása, hogy lehetővé váljon az EU megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos céljainak elérése, és (iii) az EU energiaellátási biztonságának garantálása az EU-n belüli és kívüli infrastruktúra-projekteken keresztül.

E stratégia részeként a Bizottság a következő projekteket jelölte ki, amint azt „*Az energiaellátás biztonságára és az energiapolitikai szolidaritásra vonatkozó európai uniós cselekvési terv*” című, az energiapolitika második stratégiai felülvizsgálatáról szóló bizottsági közlemény kifejti:

- **A balti összeköttetés terve:** A még meglévő elszigetelt energiapiacoknak Európához való kapcsolása rendkívül fontos. Amint azt az Európai Tanács 2008. október 16-i következtetéseiben egyértelműen elismerte, a balti-tengeri térség összeköttetései kialakítása szükséges a balti-tengerrel határos minden ország ellátásbiztonságának fokozása, valamint az EU-n belüli szélesebb értelemben vett ellátásbiztonság és a szolidaritás érdekében. Az érintett tagállamokkal együtt a Bizottság a balti-tengeri regionális stratégia részeként fogja kidolgozni ezt a tervet, amely a földgázra, a villamos energiára (beleértve a tengeri széleenergiát és lehetőség szerint az árapály-energiát) és a tárolásra fog vonatkozni. A terv az egész régió számára előnyös módon egységes rendszerbe fogja foglalni a meglévő projekteket. A terv kidolgozása során megfelelően figyelembe kell venni a piac hatékony fejlesztését, valamint az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások szerepét az ellátásbiztonság növelésében.
- **Az új déli földgázfolyosó:** Mivel igen valószínű, hogy a Kaszpi-tengeri térség és a Közel-Kelet szerepe a globális kőolaj- és földgázellátásban a jövőben növekedni fog, és mivel el kell kerülni a tengeri kőolaj- és LNG-szállítással járó már ma is nagy kockázat növelését,

²¹ Lásd a 13. lábjegyzetet

erre a projektre nagyobb szükség van, mint valaha. A Bizottság az érintett országokkal együtt dolgozni fog azon, hogy legkésőbb egy éven belül az érintettek szilárdan elkötelezzék magukat a Nabucco gázvezeték megépítése mellett. A Bizottság meg fogja vizsgálni a Kaszpi-tengeri gáz csoportos beszerzési mechanizmusát a versenyszabályok teljes tiszteletben tartása mellett. Törökországgal meg kell állapodni a tranzitról oly módon, amely tiszteletben tartja mind a közösségi vívmányok alapvető elveit, mind Törökország energiaellátási biztonságával kapcsolatos jogos érdekeit.

- **Cseppfolyósított földgáz (LNG):** Az LNG az ellátásbiztonság számára előnyös, mivel a földgázpiacot a kőolajpiachoz hasonló, likvidebb globális piaccá teszi. Az LNG-terminálokból és hajón elhelyezett újragázosító berendezésekből álló, megfelelő LNG-kapacitást minden tagállam rendelkezésére kell bocsátani vagy közvetlenül, vagy – az ellátásbiztonság kölcsönös biztosításáról szóló egyezmények alapján – egy másik tagállamon keresztül. Az Energiaközösséget szintén be lehet vonni, így a hálózatot ki lehetne terjeszteni az adriai tengerpartra is. Elegendő **fölgáztároló** kapacitást kell építeni.
- **A földközi-tengeri energiagyűrű:** A földközi-tengeri térséget és Afrikát szintén jobban össze kell kötni nemcsak a fosszilis tüzelőanyagok, hanem a megújuló energiaforrások biztosítása érdekében is. A **földközi-tengeri energiagyűrű** Európa és Észak-Afrika számára lehetővé fogja tenni az ottani természeti erőforrások jobb kihasználását. Ez a „Barcelonai folyamat: Unió a földközi-tengeri térségért” kezdeményezés keretében a földközi tengeri hálózat létrehozására tett javaslatra fog épülni, amely napenergiából (fényelektromos és koncentrált napenergia), továbbá szélenergiából előállított villamosenergiát szállítana az EU-ba. Az európai kontinenssel való összeköttetések megépítésére irányuló projektek szintén jelentősen növelnék a leginkább elszigetelt európai országok ellátásbiztonságát.
- Az **észak-déli földgáz- és villamosenergia-összeköttetéseket** kiemelt feladatként kell létrehozni **Közép- és Délkelet-Európában**, építve többek között a közös fölgázszállítórendszer-üzemeltető létrehozását célzó Új Európa Szállítási Rendszer (NETS) kezdeményezésre²², az Energiaközösség földgázgyűrűjére, az Energiaközösség 2007. decemberi miniszteri találkozásán kijelölt, prioritást élvező összeköttetésekre²³ és a pán-európai kőolajvezetékre²⁴. Az új belső energiapiaci csomag tervbe veszi a rendszeresen kiadott, 10 évre szóló hálózati fejlesztési terv bevezetését, amely jeleznék, hogy a hálózatból hol hiányoznak a kapcsolódások, és milyen intézkedést kell tenni azok létrehozására.
- Ki kell dolgozni az északnyugat-európai országok villamosenergia-vezetéseit összekötő, és a nagyszámú, tervezett tengeriszélerőmű-projektet a rendszerbe kapcsoló **északi-tengeri hálózat tervét**. Az északi-tengeri villamosenergia-hálózatnak a földközi-tengeri gyűrűvel és a balti összeköttetés projektjével együtt Európa eljövendő villamosenergiái szuperhálózatának építőelemévé kell válnia.

A Bizottság felkéri az érdekelteket, hogy küldjék meg e zöld könyvvel kapcsolatos véleményüket, amelyet megfogalmazhatnak a következő **kérdésekre** adott válaszként is:

Hálózati politika

²² www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__nets_project/

²³ www.energy-community.org/

²⁴ www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp

- (1) Véleménye szerint melyek az európai villamosenergia- és földgázhálózat fejlesztése előtt álló legnagyobb akadályok? Milyen mértékben lehet ezeket tagállami/regionális szinten megoldani, és mikor van szükség közösségi fellépésre?
- (2) Milyen körülmények esetén tekintené igazolhatónak az EU beavatkozását energiainfrastruktúrával kapcsolatos helyi tervezési vitákban? Ilyen helyzetekben mit kell az EU-nak tennie?
- (3) Szükség van-e az európai hálózatokhoz kapcsolódó kutatás és demonstráció elmélyültebb, átgondoltabb koncepciójára? Mi lenne ez a koncepció?
- (4) Véleménye szerint a hálózatfejlesztés terén mi lenne az EU legfontosabb tevékenysége?
- (5) Szükséges-e, hogy az EU aktívabban részt vegyen harmadik országok infrastruktúra-projektjeinek a támogatásában? Ha igen, milyen módon?

TEN-E

- (6) Tekintettel a források korlátozottságára, milyen támogatást nyújtson az EU az energiahálózatok fejlesztőinek ahhoz, hogy mégis a legnagyobb hatást gyakorolja? Tarthatónak tekinthető-e még a TEN-E program koncepciója? Hogyan segíthetné az EU a beruházási feltételek javítását?
- (7) A TEN-E iránymutatások javasolt felülvizsgálatára tekintettel az EU hogyan javíthatná a TEN-E politika súlyponti elemeit, hatékonyságát és hatását a meglévő költségvetés keretein belül?
- (8) Ki kell-e terjeszteni a TEN-E programot a kőolaj-infrastruktúrára? Ki kell-e terjeszteni a TEN-E programot a CO₂-, a biogáz- és más hálózatokra is?
- (9) Van-e véleménye vagy javaslata az új, prioritást élvező projektekkal kapcsolatban, amelyeket az EU-nak támogatnia kellene?
- (10) Segítené-e a TEN-E programot/az EU-t a nagyobb hatás és láthatóság elérésében, ha a TEN-E program operatív ellátásbiztonsági és szolidaritási eszközzé válna?
- (11) Mik azok a további, e zöld könyvben nem említett közösségi intézkedések, amelyek segítenék az EU-t a fenntartható infrastruktúra biztosításában?

További információkat az alábbi honlapon találhat: http://ec.europa.eu/energy/index_en.html. Kérjük, válaszát 2009. március 31-ig küldje el az Európai Bizottsághoz a következő címre:

Christine Jenkins

Európai Bizottság

Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság

DM 24 – 6/127

1049 Brussels (Brüsszel)

Belgium